

Biuletyn Informacyjny

Styczeń 2019

Wydawca: Ambasada Japonii w Polsce

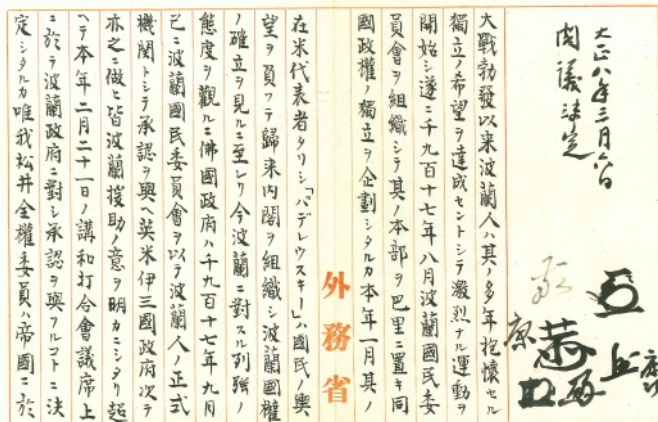

**Japonia i Polska -
100 lat stosunków
dyplomatycznych**

2019: 100. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Japonią i Polską – jak to się zaczęło?

Oficjalne stosunki dyplomatyczne zostały nawiązane w 1919 r., w przełomowym dla Polski momencie historycznym, rok po odzyskaniu niepodległości. Japonia jako pierwszy kraj w Azji i piąty kraj na świecie uznała Polskę jako niepodległe państwo. Od tego czasu nasze kraje, mimo znacznej odległości geograficznej, tradycyjnie są połączone więzami przyjaźni i dobrej woli.

Decyzja rządu japońskiego o uznaniu niepodległej Polski
zbiory Archiwum Dyplomatycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Japonii

Yasumasa Fukushima
fot. Biblioteka Parlamentu Japonii

Historia naszych relacji jest jednak dłuższa. Pierwszy kontakt między Japończykami a Polakami miał miejsce w 1585 r. w Watykanie: pierwsza w historii misja dyplomatyczna Japonii spotkała się z polskim biskupem Bernardem Maciejewskim. Pierwszym Japończykiem, który postawił stopę na ziemiach polskich, był major Yasumasa Fukushima, odbywający samotną podróż konną z Berlina do Władywostoku. 24 lutego dotarł do Warszawy, uporządkowanej, gwarnej i ożywionej – jak pisał – stolicy wolnej niegdyś Polski. Szczególne wrażenie wywarł na nim Zamek Królewski, świadczący nie tylko o świetności dawnego królestwa polskiego, ale także o wysokiej kulturze Polaków¹. Było to w 1892 r. Wrażenia Fukushima z pobytu w Polsce pod zaborem opisał poeta Naobumi Ochiai w wierszu *Pōrando kaiko* (*Wspomnienie Polski*).

¹E. Pałasz-Rutkowska, A.T. Romer, *Historia stosunków polsko-japońskich 1904-1945*, Biblioteka Fundacji im. Takashimy, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2009, s. 39

*„Gdym wreszcie znalazł wieś, szarą i posępną,
Spytałem, gdzieżem zaszedł i jak zwie się ten kraj.
Litością zdjęty dawnych słuchałem opowieści
O Polsce startej ze wszystkich świata map.”*

W 1904 r., podczas wojny polsko-rosyjskiej, Józef Piłsudski i Roman Dmowski pojechali do Japonii. Były to jeszcze nieoficjalne kontakty polityczne między naszymi krajami. Choć Piłsudskiemu nie udało się uzyskać wsparcia, na jakie liczył, już wtedy zawiązała się nić przyjaźni między Polakami a Japończykami. Rząd Japonii zgodził się na specjalne traktowanie polskich żołnierzy wcielonych do armii rosyjskiej, o co zabiegali i Piłsudski, i Dmowski. Z inicjatywy Piłsudskiego w 1928 r. 51 oficerów armii Cesarstwa Japonii zostało odznaczonych orderem Virtuti Militari.

Wręczenie Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu japońskiego orderu
Wschodzącego Słońca w 1927 roku
fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Portret Bronisława Piłsudskiego w stroju ajnuskim, 1912 rok,
Adomas Varnas (1879-1979)
ze zbiorów Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Ważną postacią w kontaktach japońsko-polskich jest także starszy brat Józefa Piłsudskiego, Bronisław, wybitny etnograf, badacz kultury Ajnów, rdzennej ludności Hokkaido. Na Daleki Wschód został zesłany po nieudanym zamachu na cara rosyjskiego. Pojął za żonę córkę naczelnika ajnuskiej wioski i miał z nią dwójkę dzieci. Kilkakrotnie był w Japonii, gdzie zaprzyjaźnił się m.in. z Shimeiem Futabateiem, pisarzem i tłumaczem, z którym założył Towarzystwo Japońsko-Polskie.

W historii naszych relacji można odnaleźć epizody świadczące o dużej serdeczności pomiędzy Japończykami a Polakami oraz wzajemnym głębokim zainteresowaniu kulturami.

Polacy i Japończycy – historyczne dowody przyjaźni

Pomoc dla Dzieci Syberyjskich

Na początku XX wieku na Syberii w ciężkich warunkach mieszkało wielu polskich zesłańców oraz ich dzieci. Po wybuchu rewolucji październikowej ich sytuacja uległa pogorszeniu. Dzięki pomocy rządu japońskiego oraz Japońskiego Czerwonego Krzyża, w latach 1920-1922 z Syberii przewieziono do Japonii łącznie 765 dzieci. Tam zostały otoczone troskliwą opieką, a następnie otrzymały pomoc w powrocie do ojczyzny. Była to pierwsza w historii akcja Japońskiego Czerwonego Krzyża na rzecz obcego państwa. Podczas oficjalnej wizyty w Polsce w 2002 r., z pozostałymi przy życiu Dziećmi Syberyjskimi spotkały się Ich Cesarskie Moście Cesarz i Cesarzowa Japonii.

Dzieci Syberyjskie w szpitalu Japońskiego Czerwonego Krzyża w Tokio w 1920 roku
fot. ze zbiorów pana Teruo Matsumoto

Działalność misyjna Maksymiliana Kolbe i Zenona Żebrowskiego

Ojciec Maksymilian Kolbe (1894-1941) prowadził w latach 1930-1936 działalność misyjną i dobroczynną w Japonii. Wraz z bratem Zenonem Żebrowskim (1898-1982) był jednym z założycieli

misji w Nagasaki. Ojciec Kolbe wybudował klasztor – Ogród Niepokalanej i wydawał po japońsku czasopismo „Rycerz Niepokalanej”. Aż do wyjazdu w 1936 r. nauczał filozofii w seminarium w Nagasaki.

Brat Zenon, nazywany przez Japończyków Zeno, pozostał w Japonii do swojej śmierci w 1982 r. Po wybuchu bomby atomowej w Nagasaki w sierpniu 1945 r., choć sam ucierpiał, poświęcił się pomocy jej ofiarom oraz ludziom, którzy utracili w czasie wojny cały swój dobytek. Od 1950 r. prowadził działalność dobroczynną w tak zwanym „mieście mrówek” w dzielnicy Asakusa w Tokio oraz na terenie całego kraju. Przyczynił się do powstania różnych instytucji dobroczynnych: między innymi w 1962 r. założył w Hiroszynie ośrodek dla niepełnosprawnych umysłowo. Działał niezwykle intensywnie, niósł pomoc także ofiarom klęsk żywiołowych.

Św. Maksymilian Kolbe (w środku w pierwszym rzędzie)
w Nagasaki
fot. Archiwum Niepokalanej,
Klasztor Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

Brat Zeno Żebrowski z japońskimi dziećmi / fot. Archiwum Niepokalanów, Klasztor Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

W 1969 r. brat Zeno został odznaczony przez rząd japoński Orderem Świętego Skarbu w uznaniu dla jego poświęcenia i działalności społecznej. W 1999 r. powstał film animowany o Bracie Zenonie „Zeno kagirinaki ai ni” („Zeno – bezmiar miłości”) w reżyserii Takashiego Ui.

fot. NPO Chiune Sugihara Visas for Life

Chiune Sugihara i wizy życia

W czasie II wojny światowej, latem 1940 r., Chiune Sugihara (1900-1986), wicekonsul w ówczesnej stolicy Litwy, Kownie, wystawił wizy tranzytowe do Japonii polskim i litewskim Żydom, dzięki czemu zdołali oni uniknąć zagłady ze strony nazistów i poprzez Japonię uciec do USA i innych krajów. Kowno było już zajęte przez Rosjan i konsulat mógł w każdej chwili zostać zamknięty. Pracując kilkanaście godzin na dobę, Sugihara wystawił 2139 wiz. Ponieważ były one wystawiane na głowę rodziny, liczba uratowanych dzięki nim osób wynosi kilka tysięcy. Sugihara współpracował także z porucznikiem Leszkiem Daszkiewiczem z polskiego wywiadu wojskowego.

W 1996 r. Rząd RP w uznaniu zasług Sugihary odznaczył go pośmiertnie Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. W 2007 r. prezydent Lech Kaczyński nadał mu odznaczenie wyższej niż poprzednio rangi, Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

5 grudnia 2015 r. w Japonii miał premierę film „Persona Non Grata” w reżyserii Cellina Glucka w koprodukcji japońsko-polskiej, opowiadający historię Sugihary.

Stosunki polsko-japońskie po drugiej wojnie światowej

Stosunki dyplomatyczne pomiędzy Japonią i Polską zostały zerwane po tym, jak 4 października 1941 r. rząd japoński ogłosił likwidację Ambasady Japonii w Warszawie, a 11 grudnia tego samego roku Polska wypowiedziała wojnę Japonii. 8 lutego 1957 r. został podpisany „Układ o przywróceniu normalnych stosunków między Japonią a Polską Rzeczpospolitą Ludową”, który wszedł w życie w maju tego samego roku. W ten sposób stosunki dyplomatyczne pomiędzy obydwojoma krajami zostały wznowione.

Związki z „Solidarnością”

Działalność „Solidarności” w latach 80-tych jest dobrze znana, trzeba jednak wiedzieć, że była ona na wielu płaszczyznach powiązana z Japonią. Po tym, jak w sierpniu 1980 r. podpisane zostało porozumienie pomiędzy polskimi władzami a robotnikami, we wrześniu tego samego roku Warszawę odwiedził Ryōichi Tanaka, sekretarz Japońskiej Konfederacji Związkowej *Dōmei*, jednej z japońskich centrali związków zawodowych. W listopadzie zaś wraz z ekspertami przyjechał do Warszawy Mitsuo Tomizuka, dyrektor biura organizacji *Sōhyō*. Spotkał się on z przedstawicielami „Solidarności”, w tym z Lechem Wałęsą, który podczas strajków w 1980 r. zapowiedział budowanie w Polsce „drugiej Japonii”. Dyrektor Tomizuka wyraził chęć nawiązania bliskich związków z „Solidarnością” i zadeklarował gotowość udzielenia szeroko zakrojonej pomocy. Wiosną 1981 r. przedstawiciele „Solidarności” z Lechem Wałęsą na czele odwiedzili Japonię, gdzie spotkali się z przedstawicielami miejscowych związków zawodowych, parlamentarzystami, ludźmi kultury i mediów. W wyniku tej wizyty stworzone zostały podstawy pod przyszłe relacje polityczne i gospodarcze.

Pomoc dla dzieci poszkodowanych przez trzęsienia ziemi

Profesor Stanisław Filipek, założyciel Komitetu Przyjaźni Japońsko-Polskiej, w lipcu i sierpniu w latach 1995 i 1996 zaprosił łącznie około 50 dzieci, które ucierpiały w wyniku wielkiego trzęsienia ziemi w Kobe. Chciał sprawić, by dzieci odpoczęły i na czas pobytu w Polsce zapomniały o tragicznych

Lech Wałęsa i Tadeusz Mazowiecki pod Pomnikiem Pokoju w Nagasaki

fot. autor nieznany/zbiory Europejskiego Centrum Solidarności

wydarzeniach. Za jego sprawą do inicjatywy włączyły się samorządy, dzięki czemu możliwa była organizacja różnych imprez na szczeblu lokalnym, jak również pobytu dzieci w domach polskich rodzin. W sierpniu 2005 r., po dziesięciu latach, profesor Filipek ponownie zaprosił niemal dorosłe już dzieci do Polski i zorganizował w Warszawie wystawę fotograficzną „Za serce – serce”, na której pokazało zdjęcia dzieci z Kobe podczas ich pobytu w Polsce.

Polacy nie pozostali również obojętni na los mieszkańców regionu Tōhoku, dotkniętego przez tsunami i trzęsienie ziemi w marcu 2011. W całej Polsce z inicjatywy rządu, organizacji charytatywnych (Polska Akcja Humanitarna, Caritas, Polski Czerwony Krzyż), szkół każdego szczębla, instytucji kulturalnych, mediów, a także osób prywatnych organizowane były akcje charytatywne. Latem 2011 r. Polski Związek Karate Tradycyjnego w ramach akcji „Most Solidarności – polskie wakacje dla dzieci z Japonii” zaprosił na dwa tygodnie do Polski 30 dzieci w wieku 12-17 lat z terenów dotkniętych kataklizmem. W akcję zaangażowało się polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Sportu i Turystyki, a także wiele firm i instytucji. W 2012 r. ze środków polskich (m.in. PAH, Program Trzeci Polskiego Radia, Polska Izba Gospodarcza w Japonii) odbudowane zostało przedszkole Ashinome-Hoshiya w Kesennumie.

Wizyta w Polsce Ich Cesarskich Mości Cesarza i Cesarzowej Japonii

W celu dalszego pogłębienia przyjaźni japońsko-polskiej, w dniach 9-13 lipca 2002 r. z wizytą do Polski przybyli Ich Cesarskie Moście Cesarz Akihito i Cesarzowa Michiko. Złożyli wieniec na Grobie Nieznanego Żołnierza, spotkali się także z polską parą prezydencką, przedstawicielami rządu, świata kultury i nauki. W programie wizyty znalazło się również zwiedzanie Zamku Królewskiego i Starego Miasta w Warszawie, Centrum Kształcenia i Rehabilitacji w Konstancinie oraz Koncert Chopinowski w Łazienkach. W Krakowie Ich Cesarskie Moście spotkali się z przedstawicielami świata kultury na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz odwiedzili Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

Ich Cesarskie Moście w Krakowie
fot. Marian Satała

Kalendarium relacji dyplomatycznych

22 marca 1919

Oficjalna decyzja Japonii o uznaniu niepodległego państwa polskiego

1920 oraz 1922

Japońska pomoc dla polskich dzieci na Syberii

Sierpień 1920

Józef Targowski pierwszym oficjalnym przedstawicielem Polski w Japonii

Maj 1921

Toshitsune Kawakami pierwszym oficjalnym posłem Japonii w Polsce

1937

Poselstwa w obu krajach podniesione do rangi ambasady

Październik 1941

Zerwanie stosunków dyplomatycznych

8 lutego 1957

Podpisanie *Układu o przywróceniu normalnych stosunków między Japonią a Polską Rzeczpospolitą Ludową* (wszedł w życie 18 maja 1957)

1972

Powstanie Komitetu Gospodarczego Japonia – Polska

1974

Powstanie Japońsko-Polskiej Grupy Parlamentarnej

1989

Start programu współpracy gospodarczej z Polską

1992

Start programu japońskiej pomocy kulturalnej dla Polski, porozumienie w sprawie przyjęcia przez Polskę japońskich wolontariuszy

Grudzień 1994

Wizyta prezydenta Lecha Wałęsy w Japonii

Czerwiec 1999

Wizyta w Japonii premiera Jerzego Buzka

Lipiec 2002

Wizyta Ich Cesarskich Mości Cesarza Akihito i Cesarzowej Michiko w Polsce

Sierpień 2003

Wizyta w Polsce premiera Jun'ichirō Koizumiego

Ogłoszenie wspólnej deklaracji „Ku strategicznemu partnerstwu między Japonią i Polską”

fot. Biuro Public Relations Gabinetu Premiera Japonii

Październik 2008

Wizyta w Japonii ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego

fot. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Japonii

Maj 2008

Wizyta w Polsce ministra spraw zagranicznych Japonii Tarō Asō

Uwzględnienie Polski w nowej wizji japońskiej dyplomacji

fot. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Japonii

Grudzień 2008

Wizyta prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Japonii

Osiągnięcie porozumienia w sprawie dalszej współpracy na rzecz stabilizacji i dobrobytu społeczności międzynarodowej w oparciu o fundament tradycyjnie przyjaznych stosunków japońsko-polskich

fot. Biuro Public Relations Gabinetu Premiera Japonii

Czerwiec 2013

Wizyta w Polsce premiera Shinzō Abe

Wspólny szczyt Japonii i państw Grupy Wyszehradzkiej (V4 + Japonia)

fot. Biuro Public Relations Gabinetu Premiera Japonii

Październik 2015

Wizyta w Polsce Jej Cesarskiej Wysokości Księżnej Takamado

fot. Eliza Radzikowska-Białobrzewska/Kancelaria Prezydenta RP

Lipiec 2018

Wizyta w Polsce ministra spraw zagranicznych Tarō Kōno

fot. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Japonii

Luty 2015

Wizyta prezydenta Bronisława Komorowskiego w Japonii

Podpisanie umowy o wprowadzeniu programu „Zwiedzaj i Pracuj”, inauguracja polsko-japońskiego forum gospodarczego, podpisanie wspólnego oświadczenia dotyczącego podniesienia relacji polsko-japońskich do poziomu partnerstwa strategicznego

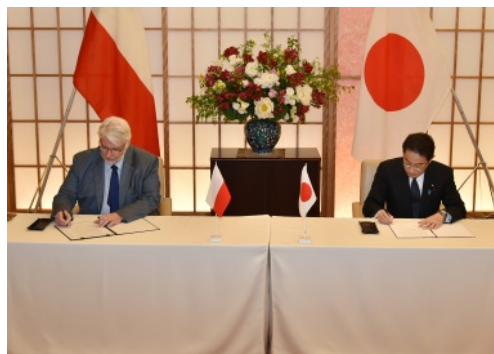

fot. Biuro Public Relations Gabinetu Premiera Japonii

Maj 2017

Wizyta w Japonii ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego

Podpisanie Planu Działania na lata 2017-2020 na rzecz implementacji Partnerstwa Strategicznego między Polską a Japonią

fot. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Japonii

Wydarzenia towarzyszące obchodom rocznicowym

Przez cały 2019 rok, zarówno w Polsce, jak i w Japonii, odbywać się będzie wiele wydarzeń towarzyszących obchodom 100. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między oboma krajami. Poniżej przedstawiamy listę wybranych przedsięwzięć, aktualną w dniu wydania niniejszego biuletynu (grudzień 2018). Najnowsze informacje o wydarzeniach organizowanych na terenie Polski znajdują się na stronie: <https://www.pl.emb-japan.go.jp/100/>

Styczeń – luty

- Wystawa panelowa „100. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Japonią i Polską” w Galerii Plenerowej Muzeum Łazienki Królewskie (15 stycznia - 28 lutego, Warszawa)
- Przegląd filmów japońskich „Nieznane oblicza Japonii” (6 - 9 lutego: Kino Elektronik, Warszawa; 15 - 17 lutego: Kino Pałacowe CK Zamek, Poznań)
- Spektakle kagura (23 lutego: Teatr Polski, Warszawa; 26 lutego: Teatr Szekspirowski, Gdańsk)
- Wystawa paneli o historii stosunków japońsko-polskich (Wydział Informacji i Kultury Ambasady Japonii, Warszawa)

Marzec – kwiecień

- Międzynarodowy Turniej Piłkarski (Łódź)
- 40. Konkurs Krasomówczy Języka Japońskiego (Wydział Informacji i Kultury Ambasady Japonii, Warszawa)
- Wystawa rękodzieła z regionu Tohoku (Muzeum Łazienki Królewskie, Warszawa)
- Wystawa GEI-TEN (Muzeum Plakatu w Wilanowie – Warszawa)
- XIII Dni Japońskie (Łódź)
- Wystawa prac japońskich artystów (Wydział Informacji i Kultury Ambasady Japonii, Warszawa)
- Wykład o animacji japońskiej (Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa)

©2014 NEKO SAMURAI PRODUCTION COMMITTEE

Naczynie na sake
Kawatsura, Yuzawa, pref. Akita

Maj – czerwiec

- Pokaz japońskiego tradycyjnego tańca nihon buyō w wykonaniu Rankoh Fujima (Warszawa, Wrocław)
- Matsuri – Piknik z Kulturą Japońską (Służewski Dom Kultury, Warszawa)
- Wystawa prac japońskich artystów (Uniwersytet Artystyczny, Poznań)

Rankoh Fujima

Lipiec – sierpień

- Występ Kitanodai Gagaku Ensanble (Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa; Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków)

Wrzesień – październik

- Wystawa drzeworytów ukiyoe (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków)
- Konferencja naukowa z okazji 100-lecia Japonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Biblioteka Uniwersytecka UW, Warszawa)

Listopad – grudzień

- Spektakl Kuromori kabuki (Teatr Collegium Nobilium, Warszawa; Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków)
- Wystawa mieczy z Muzeum Miecza Japońskiego Bizen – Osafune (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków)
- 25. rocznica powstania Muzeum Manggha (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków)